ବିନ୍ଦୁ ବିମର୍ଶ
Bindu Bimarsha
ISSN NO: 3049-2807(O)
ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଙ୍କ, ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂଖ୍ୟା ॥ ଏପ୍ରିଲ୍ - ଜୁନ୍ ୨୦୨୬
VOLUME NO: II, ISSUE NO: II ॥ APRIL—JUNE 2026

ଓଡ଼ିଆ ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଉପନ୍ୟାସ ଓ ପଦ୍ମଜ ପାଲ

ଆରତୀ ନାୟକ

ଗବେଷିକା, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗ, ମହାରାଜା ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଦେଓ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ବାରିପଦା

Date Of Submission: 11–02-2026 **Date Of Publication:** 14-04-2026

ABSTRACT ॥ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସାର

ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଦ୍ୱିତୀୟାର୍ଦ୍ଧରେ ସାହିତ୍ୟ ରାଜ୍ୟରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ତିନୋଟି ଚେତନା ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହୋଇ ଉଠିଲା। ଗୋଟିଏ ହେଉଛି ବିବର୍ତ୍ତନବାଦ, ଦ୍ୱିତୀୟଟି ହେଉଛି କାର୍ଲମାର୍କସଙ୍କ ସାମ୍ୟବାଦ ଏବଂ ତୃତୀୟଟି ଫ୍ରଏଡଙ୍କ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱବାଦ। ସାହିତ୍ୟ ସମାଜର ଦର୍ପଣ ସଦୃଶ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହି ତିନୋଟି ଚେତନା ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କ ମନୋରାଜ୍ୟରେ ନୂତନ ଚିନ୍ତା ଓ ଭାବନାର ଉଦ୍ରେକ କରିଥିଲା। ଫଳରେ ସାହିତ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗର ଆତ୍ମିକ ରାଜ୍ୟରେ ଆସିଥିଲା ଅଭୂତପୂର୍ବ ପରିବର୍ତ୍ତନ। ସାହିତ୍ୟର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଭାଗ ପରି ଉପନ୍ୟାସ ମଧ୍ୟ ଏକ ସମୃଦ୍ଧ ବିଭାଗ। ଏହା ମାନବ ଜୀବନର ଅସହାୟତାରୁ ସୃଷ୍ଟି। କାରଣ ଏହାର ପରିସର ବୃହତ୍ ହେଇଥିବାରୁ ମଣିଷର ଅସହାୟତା ଓ ତା'ର ପ୍ରତିଟି ସ୍ତରକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ସହଜ ମାଧ୍ୟମ ଅଟେ। ଔପନ୍ୟାସିକ ପଦ୍ମଜ ପାଲ ଜୀବନରେ ପ୍ରତିନିୟତ ଘଟି ଯାଉଥିବା ଘଟଣାବଳୀକୁ ଅତି ପାଖରୁ ତନ୍ନତନ୍ନ କରି ପରଖି ତାଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସରେ ରୂପ ଦେଇଛନ୍ତି। ସାମାଜିକ କୁସଂସ୍କାର, ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟର ଅସହାୟତା, ରାଜନୀତିକ କପଟତା, ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଆଦି ସମସ୍ତ ଘଟଣା ଭିତରେ ପାଠକ ନିଜକୁ ଖୋଜି ପାଇବା ଏବଂ ନିଜର ଦୁଃଖ ସମୟରେ ଧର୍ଯ୍ୟଧରି ରହିବାର ଉପାଦାନକୁ ଉପସ୍ଥାପନା କରିବା ହେଉଛି ଔପନ୍ୟାସିକଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ। ଏଠାରେ ଔପନ୍ୟାସିକଙ୍କର ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ଭାବାବେଗ ବହନ କରୁଥିବା ଉପନ୍ୟାସ ଗୁଡ଼ିକ ଆଲୋଚନାର ବିଷୟ।

ARTICLE NUMBER: BB-II-II-2026-06

ORC ID: 0009-0001-7058-5230

DOI: 10.64647/bb.vol.2.issue.2.2026.6

E-MAIL: 97arati.nayak@gmail.com

REVIEW STATUS: Double-Blind Peer Reviewed

LANGUAGE OF THE ARTICLE: Odia

TYPE OF ARTICLE: Analytical Article

ପ୍ରମୁଖ ଶବ୍ଦାବଳୀ :

ପଦ୍ମଜ ପାଲ, ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ, ବିବର୍ତ୍ତନ, ଆବେଗ, ଉତ୍କଣ୍ଠା, ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଅସହାୟ ତୀକ୍ଷ୍ଣ, ରାଜନୀତି, ଅନୁତାପ।

BINDU BIMARSHA...

ଡାରଉଇନ୍ ଙ୍କ ବିବର୍ତ୍ତନବାଦ ଫଳରେ ମନୁଷ୍ୟ ମନରେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପ୍ରତି ଯେଉଁ ବିଶ୍ୱାସ ଥିଲା ସେହି ବିଶ୍ୱାସରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଧକା ଲାଗିଲା । ମନୁଷ୍ୟ ନିଜକୁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ସନ୍ତାନ ବା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜୀବ ବୋଲି ମନେ କରୁଥିବା ବେଳେ ସେ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲା ଯେ ପଶୁର ବିବର୍ତ୍ତନରୁ ହିଁ ଆଜି ତା'ର ସୃଷ୍ଟି । ତା'ର ବଂଶଧର ଥିଲେ ପଶୁ। ଫଳରେ ସେ ଈଶ୍ୱରଠାରୁ ଦୂରେଇ ଗଲା ଓ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱାସ ରହିଲା ନାହିଁ । ଯେଉଁ ଭାବନାଟି ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟର ଚିନ୍ତା ରାଜ୍ୟରେ ଅତ୍ୟଧିକ ପରିମାଣରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଲା ତାହା ହେଉଛି ଫ୍ରଏଡଙ୍କ ମନୋସମୀକ୍ଷା ତତ୍ତ୍ୱ। ଫ୍ରଏଡ୍ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ମନକୁ ତିନି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରିଛନ୍ତି – ଯଥା – ଚେତନ, ଅଚେତନ, ଅବଚେତନ। ଫ୍ରଏଡ ତାଙ୍କର 'Interpretation of Dreams' ରେ କହିଛନ୍ତି – "ମଣିଷ ବାହାରକୁ ଯେତିକି ପ୍ରକାଶ କରେ, ତା' ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଯେ ଅବଦମିତ ଅବସ୍ଥାରେ ତା'ର ଅବଚେତନ ଓ ଅଚେତନ ସ୍ତରରେ ରହିଛି। ଆମର ଚେତନ ମନ ହେଉଛି ଭାସମାନ ବରଫ ଖଣ୍ଡ ପରି ମାତ୍ର ଏକ ଦଶମାଂଶ। ଅନ୍ୟ ନବଦଶମାଂଶ ହେଉଛି ଅବଚେତନ ଓ ଅଚେତନ ମନ, ଯାହା ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ଭାବରେ ରହିଛି।(ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସ - ବାଉରୀବନ୍ଧୁ କର - ପୃଷ୍ଠା - ୪୫-୪୬)

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ମଣିଷର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅସହାୟ ଜନିତ ମାନସିକ ସ୍ଥିତି ଓ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାର ଜଟିଳତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାକୁ ଲାଗିଲା। ଧିରେ ଧିରେ ଯୌଥ ପରିବାର ଏକକ ପରିବାରରେ ପରିଣତ ହେଲା। ଜେଜେବାପା, ଜେଜେମାଆ, ବାପା, ମା, ଅଜା, ଆଇମାନଙ୍କଠାରୁ ନାତି ନାତୁଣୀ, ପିଲାପିଲି ମାନେ ଦୂରେଇ ଗଲେ। ସେତେବେଳେ ମନର ସୁଖ-ଦୁଃଖ, ପ୍ରୀତି-ପ୍ରତ୍ୟୟ, ହସ-କାନ୍ଦ, ଇଚ୍ଛା, ଆକାଂକ୍ଷା, ଆବେଗ, ଉତ୍କଣ୍ଠା ଆଦି ମନ ଭିତରେ ଘାଣ୍ଟି ଗୋଳେଇ ହେଲା। ଯାହାଫଳରେ ସେହି ଭାବନା ବିଭିନ୍ନ ଲେଖା ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ପାରିଲା। ଉପନ୍ୟାସ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାକୁ ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଉପନ୍ୟାସ ବୋଲି କୁହାଗଲା।

ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସ ସାହିତ୍ୟ ଜଗତରେ ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ

CC BY NC

ସାମଲଙ୍କ "ମନେ ମନେ"(୨୦୨୬) ଉପନ୍ୟାସକୁ ପ୍ରଥମ ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଉପନ୍ୟାସ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ। ଏହାପରେ ଉପେନ୍ଦ୍ର କିଶୋର ଦାସଙ୍କ "ମଲାଜହ୍ନ", ଅନନ୍ତ ପଣ୍ଡାଙ୍କ "ମନର ଭୂତ", କୃଷ୍ଣ ପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ରଙ୍କ "ମୃଗତୃଷ୍ଣା", ବିଭୂତି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ "କେଶବତୀ କନ୍ୟା", ଚନ୍ଦ୍ର ଶେଖର ରଥଙ୍କର "ଅସୂର୍ଯ୍ୟ ଉପନିବେଶ" ଆଦି ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଉପନ୍ୟାସ ଭାବେ ପରିଚୟ ଲାଭ କରିଛି। ପଦ୍ମଜ ପାଲ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଅନେକ ଉପନ୍ୟାସରେ ମଣିଷର ସଂଗୁପ୍ତ ଭାବନାର ଜଟିଳତାକୁ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି।

ବିଂଶ ଶତକର ଶେଷ ବେଳକୁ ଔପନ୍ୟାସିକ ପଦ୍ମଜ ପାଲ ତାଙ୍କ ଲେଖନୀ ଚାଳନା କରି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ବେଶ୍ ପରିଚିତ ଲାଭ କରି ସାରିଥିଲେ। ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ଗଳ୍ପ ଉପନ୍ୟାସ ସୃଷ୍ଟି କରି ପାଠକ ମାନଙ୍କୁ ଉପହାର ସଦୃଶ ଦାନ କରି ଆସୁଛନ୍ତି। ମଣିଷର ସଙ୍ଗୁପ୍ତ ଭାବାବେଗର ଜଟିଳତାକୁ ସେ ଅନେକ ପାଖରୁ ପରଖିଛନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ବିଶ୍ଳେଷଣ ମଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି।

ପଦ୍ମଜ ପାଲ ୧୯୪୬ ମସିହା ନଭେମ୍ବର ମାସ ଚାରି ତାରିଖରେ ଜଗସିଂହପୁର ଜିଲ୍ଲାର କାଦୁଅପଡ଼ା ଅନ୍ତର୍ଗତ କୁସିଙ୍ଗା ଗ୍ରାମରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ। ଯେ କୌଣସି କବି ବା ଲେଖକ ହେଉଛନ୍ତି ନିଜ ସମୟର ସାକ୍ଷୀ। ନିଜ ସମୟର ଭଲମନ୍ଦ, ହାନି-ଲାଭ, ସୁଖ-ଦୁଃଖକୁ ନିଷ୍ଠାପର ଭାବେ ବୟାନ କଲେ ସେ ଜଣେ ଭଲ ଲେଖକ ହୋଇପାରନ୍ତି।କହିବାକୁ ଗଲେ " ଯେଉଁ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ଦର୍ଶନ ଓ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷାକୁ ନେଇ ଭାରାକ୍ରାନ୍ତ ହେଉଥିଲା, ଠିକ୍ ସେହି ସମୟରେ ଯେଉଁ କେତେଜଣ କଥାଶିଳ୍ପୀ ଖାଣ୍ଟି ଓଡ଼ିଆ କାହାଣୀର ସନ୍ଧାନ କରୁଥିଲେ ଓ ଧୂଳିମାଟିର ଓଡ଼ିଶା ଏବଂ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ସୁଖଦୁଃଖକୁ ନେଇ ସାଧାରଣ ଓଡ଼ିଆ ଭୋଗୁଥିବା କଷ୍ଟ ଓ ସ୍ୱପ୍ନକୁ ନେଇ କାହାଣୀ ଓ ଉପନ୍ୟାସ ନିର୍ମାଣ କରୁଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜଣେ ହେଉଛନ୍ତି ପଦ୍ମଜ ପାଳ।" (ନିଜକୁ ଖୋଜିବା ବେଳେ (ଗଳ୍ପ) – ପଦ୍ମଜ ପାଳ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କଥା ସାହିତ୍ୟର ଅନ୍ୟତମ ଦିଗବାରେଣି)

ଔପନ୍ୟାସିକ ପଦ୍ମଜ ପାଳ ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୁଦାୟ ଏକୋଇଶି ଗୋଟି ଉପନ୍ୟାସ ରଚନା କରି ପାଠକ ମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ବେଶ୍ ଆଦୃତ ଲାଭ କରିଛନ୍ତି।ତାଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସ ଗୁଡ଼ିକ ହେଲା – ୧. ଦୁର୍ଗ ପତନର ବେଳ(୧୯୮୮), ୨. ଆମ ସମୟର ଦୁଃଖ(୧୯୮୯), ୩. ଯିବୁ କି ଥିବୁ(୧୯୯୪), ୪. ପାପ ପରି ନିଜର(୧୯୯୫), ୫. ଗଣ୍ଡଭୈରବ (୧୯୯୮), ୬. ଓସ୍ତେ ପୁଅ ମା(୨୦୦୨), ୭. ପଞ୍ଚରଙ୍ଗୀ ନିବାସ (୨୦୦୪),୮. ମାମୁଁଘର ଚଉଁରୀ(୨୦୦୬), ୯. ଆକ୍ରାନ୍ତ୩/୪(୨୦୦୭), ୧୦. ଜରା ନିବାସ(୨୦୦୮), ୧୧. ଗହ୍ୱର(୨୦୧୧), ୧୨. ଗାନ୍ଧୀ ଛକରୁ ଟିକିଏ ଆଗକୁ(୨୦୧୨),୧୩. ହାଏ ମୁନି ! କେମିତି ଅଛ, ୧୪. ପ୍ରତିସ୍ପର୍ଦ୍ଧା (୨୦୧୬), ୧୫. ଛାଇ ଲେଉଟାଣି(୨୦୧୮), ୧୬. ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ମାତ୍ର (୨୦୧୮), ୧୭. ଯାତ୍ରା ଡଟ୍ କମ୍ (୨୦୧୯), ୧୮. ଅପ ଦେବତା(୨୦୨୦), ୧୯. ବି. ରାଙ୍କଡ ରିପୋର୍ଟ(୨୦୨୨), ୨୦. ସୀତା ମୁଁ ସୀତା(୨୦୨୩), ୨୧. ଗଜପତି କପିଳେନ୍ଦ୍ର ଦେବ(୨୦୨୫)। ଔପନ୍ୟାସିକ ଏହି ସବୁ ଉପନ୍ୟାସରେ ଜୀବନର କଥା ପ୍ରକାଶିତ କଲାବେଳେ ଅଚେତନ ଓ ଅବଚେତନ ମନର ରହସ୍ୟକୁ ଏଡ଼ାଇ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି।କାରଣ ଜଣେ ଜୀବନବାଦୀ ସାହିତ୍ୟିକ ମଣିଷର ଜଟିଳମୟ ଜୀବନ ଓ ତା'ର ଅସହାୟ ଜନିତ କ୍ରିୟା କଳାପକୁ ଅନ୍ତରେ ଅନ୍ତରେ ଅନୁଭବ କରିପାରେ।

ମଣିଷ ମନର ଯେତେବେଳେ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟେ ତା'ର ମନ ସେତେବେଳେ ସନ୍ତୁଳିତ ହେବାକୁ ଲାଗେ। 'ଛାଇଲେଉଟାଣି' ଉପନ୍ୟାସରେ କାଜଲରେ ର ବିବାହ ସମୟ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ପରେ ସେ ଅନୁଭବ କରିଛି ଯେ ଜୀବନଟା କେତେ ଦୁଃଖଦାୟକ। ବିବାହ ନ କରି ସେ ଯେମିତି ବଡ଼ ଭୁଲ୍ କରି ପକାଇଛି। ବର୍ତ୍ତମାନ ତା' ଠାରୁ ବଳି ଆଉ କେହି ଦୁଃଖୀ ଓ ଅସହାୟ ନାରୀ ଏ ସଂସାରରେ ନାହାନ୍ତି। ମନେ ମନେ ଭାବିଛି କାହା ଉପରେ ସେ ବୋଝ ହେଇ ନିଜର ମନ ବହଲେଇ ଦେବ ବୋଲି। ହେଲେ ସବୁଠାରେ ସେ ବିଫଳ। ମନରେ ଚିନ୍ତା କରିଛି – "ସମୁଦ୍ରକୁ ଦେଖି କହିବ – ମୁଁ ତୋ ଠାରୁ ଆହୁରି ଆନ୍ଦୋଳିତ, ଆହୁରି ବିକ୍ଷୁବ୍ଧ। ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ କହିବ ତୋରି ଭଳି ମୁଁ ଅସହାୟ। ଦେଖ ସବୁ ମୋର ଅଛି କିନ୍ତୁ ତୋ ଭଳି ମୁଁ ସବୁ ଦେଖିବି, ଶୁଣିବି ହେଲେ ପଦେ କିଛି କାହାକୁ କହି ପାରିବି ନାହିଁ କି କରି ପାରିବି ନାହିଁ। ଏଠିକି ନ ଆସି ମୁଁ ଆଉ କୁଆଡେ ଯାଇଥାନ୍ତି।" (ଛାଇ ଲେଉଟାଣି। ପୃ – ୧୮-୧୯) କାଜଲ ରେ ଅନ୍ୟର ସଂଗ ଚାହିଁଛି। ପୁରୁଷର ସାନିଧ୍ୟ ପାଇଁ ତା'ର ମନରେ ନିଆଁ ଲାଗି ସେ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ପଡ଼ିଛି।ନାରୀର ବିବାହ ନ ହେବାର ଅତୃପ୍ତ କାହାଣୀ ଯେପରି ଗୋଟିଏ ପୁରୁଷର ମଧ୍ୟ ସେହିପରି । ବିକ୍ରମ ସେନାପତିଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀର ଅକାଳ ବିୟୋଗ ପରେ ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥାରେ ଉପନୀତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ନାରୀର ସାନିଧ୍ୟ ଚାହିଁଛି। ବିକ୍ରମ ସେନାପତି ଓ କାଜଲ ରେ ନିଜର ଏପରି ଅସହାୟତାକୁ ମେଣ୍ଟାଇବା ପାଇଁ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ବନ୍ଧୁତ୍ୱର ସମ୍ପର୍କ ଗଢ଼ି ଉଠିଛି। ବିକ୍ରମ ସେନାପତି ମଧ୍ୟ ତା'ର ପୁଅବୋହୂ, ନାତି ନାତୁଣୀଙ୍କଠାରୁ ଦୂରରେ ରହି ଜୀବନରେ ଏକା ଅନୁଭବ କରିଛି। ସେ ମନେ ମନେ ଭାବୁଛି – "ଏଇ ମାନେ ତାଙ୍କର ପୁଅ ବୋହୂ, ଝିଅଜ୍ୱାଇଁ।+ + + ଏତେ ବଡ଼ ମଣିଷ ହୋଇଗଲେ ଯେ ମୋ ପାଖରେ ରହିବା ସମ୍ଭବ ହେଲାନି। ମୁଁ ନିଜେ ଯାଇ ସେମାନଙ୍କ କର୍ମ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ଥିର କରିଦେଇ ଆସିଲିଣି। ଏବେବି ମୋ ମନ ତୁମ ପିଲା ବେଳର ବାପର ମନ ଭଳି ସ୍ନେହଶୀଳ ସତେଜ ଅଛି। ଲାଗୁଛି, ମୋର ଆଙ୍ଗୁଠି ଧରି ତୁମକୁ ସାଥିରେ ନେଇ ମୁଁ ମେଳା ମହୋତ୍ସବ ଯାଇ ପାରିବି। ତୁମର ଅଳି ଅର୍ଦ୍ଦଳି ପୂରଣ କରି ପାରିବି। ମୋ ଗାମୁଛାରେ ତୁମ ମାନଙ୍କ ଧୂସରିତ ମୁହଁ ପୋଛି ଦେଇ ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡାଇ ଦେଇ ପାରିବି।" ତେଣୁ ଏହି ଉପନ୍ୟାସରେ କାଜଲ ରେ ଓ ବିକ୍ରମ ସେନାପତି ଦୁହେଁ ଯେମିତି ଜୀବନରେ ଅସଫଳତା ହେଇ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ କେବଳ ମନ ଭିତରେ ସନ୍ତୁଳି ହେଉଛନ୍ତି।

"ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ମାତ୍ର" ଉପନ୍ୟାସରେ ମନୋଜଗତର ରହସ୍ୟକୁ ଉଦ୍ଘାଟନ କରିଛନ୍ତି। ସୋ ଏବଂ ଦିନେଶ ସାଉ ଦୁହେଁ ଘନିଷ୍ଠ ବନ୍ଧୁ। ଦିନେଶ ସାଉର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ତା'ର ଶବକୁ ଧରି ବହୁଦିନ ବୁଲିଛି ସୋ କାହିଁକି ନା ସେ ଜିଇଁଉଠିବ ଭାବେ। ଶବକୁ ଧରି ବୁଲିବା ବେଳେ ମନେ ପକାଇଛି ତା'ର ପିଲା ବେଳର କଥା। ସୋର ମନେ ପଡ଼ିଲା ତା' ବାପା ତାକୁ କହୁଥିଲେ – "ଅସରିକିଆ ବର୍ଷା ପରେ କେଜାଣି କାହିଁକି ଦୁଇ ଜଣ ଯାକ ତାଙ୍କ ବାରି ପୋଖରୀ ହୁଡ଼ାରେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ। ପୋଖରୀ ଭିତରେ ଭରି ଫୁଟିଥିଲା ନାଳିକଇଁ, ଧଳାକଇଁ ତା'ର ଗୋଲ ପତ୍ର କନିକା ବିଛେଇ ହୋଇ ଭାସୁଥାଏ ପାଣି ଉପରେ। ପତ୍ର ଉପରେ + + +"। (ପଦ୍ମଜ ପାଳ ଉପନ୍ୟାସ ସମଗ୍ର (ପ୍ରଥମ ଭାଗ), ପୃ – ୨୪୪)। ଏମିତି କିଛି ଦିନ ବିତିଗଲା ପରେ ସେ ନିଜକୁ ବୁଝେଇ ଦେଇଛି ସେ ଆଉ ଶଙ୍କକୁ ଧରି ବୁଲିବ ନାହିଁ। ତା' ଚେହେରା ନେଇ

cc BY NC

ବଞ୍ଚିବ। ଗୋଟିଏ ଚେହେରା ଦୁଇଟି ଭିନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ। ଦିନେଶ ସାଉକୁ ଯାହା ଭଲ ଲାଗୁଥିଲା ସେ ସେଇଆ କରି ନିଯ ଠାରେ ଅନେକାଂଶରେ ଦିନେଶକୁ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲା। "ଗହ୍ୱର" ଉପନ୍ୟାସରେ ସେହିପରି ଜିଗୀଷା ବିଶୋଇ ତା'ର ମନରେ କିଛି ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ନିଜ ଭିଣୋଇ ଠାରୁ ଧର୍ଷଣର ଶିକାର ହୋଇଥିବା ଓ କ୍ଷତବିକ୍ଷତ ଜୀବନର ଅବସ୍ଥା ଭାବି ଭାବି ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ପଡ଼ିଛି। ନିଶାନ୍ତ ସାହାଣୀ ମାନସିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅସୁସ୍ଥ ଥିବା ଜିଗୀଷା ବିଶୋଇର ମନ ଗହ୍ୱରକୁ ପଶି ହସ୍ତସ୍ପର୍ଶ ଚିକିତ୍ସା ମାଧ୍ୟମରେ ଆରୋଗ୍ୟ କରିଥିଲା। ବାସ୍ତବିକ ମଣିଷ ଜୀବନ ଏଭଳି ଦ୍ୱୈତ ସତ୍ତା ଭିତରେ ଅନେକ ସମୟରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ।

ଅନେକ ସମୟରେ ମାତା ପିତା ବାତ୍ସଲ୍ୟ ପ୍ରେମର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ସନ୍ତାନ ଓ ସନ୍ତନ୍ତିଙ୍କ ପାଇଁ ଅତ୍ୟଧିକ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ହୋଇପଡ଼ନ୍ତି। ଯେମିତିକି ପିଲା ମାନଙ୍କର କିଛି ଅସୁବିଧା ନ ହେଉ ଏହି କଥା ଭାବି ଭାବି ମାନସିକ ଚାପ ଗ୍ରସ୍ତ ମଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି। "ଯାତ୍ରା ଡଟ୍ କମ୍" ଉପନ୍ୟାସରେ ପୁଅ ମହେଶର ଅକ୍ସିଡେଣ୍ଟ୍ ହୋଇଥିବା ଶୁଣି ପିତା ପ୍ରତିରୋଧ ସାମଲ ଏବଂ ମାତା ସୁଷମା ଭୋଳ ବର୍ଷା ରାତିରେ ବାହାରି ପଡ଼ିଛନ୍ତି ଡାକ୍ତରଖାନା। ପୁତ୍ରର ଦୁର୍ଘଟଣା ତାଙ୍କୁ ବିଚଳିତ କରି ପକାଇଛି। ମନେ ମନେ ପ୍ରତିରୋଧ ସାମଲ ଭାବୁଛନ୍ତି, ପୁଅକୁ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରରେ ପୋଲିସ୍ ପକେଇ ଦେଇଥିବ। ପୁଅର ଡାକ ମଝିରେ ମଝିରେ ଶୁଣାଯାଉଛି। ମଦ ପିଇ ଦୃତ ଗତିରେ ଗାଡ଼ି ଚଳେଇବା ଏବଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ହରାଇ ଦୁର୍ଘଟଣାର ସାମ୍ନା କରିବା ତାଙ୍କୁ ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ କରି ପକାଉଥିଲା। ଏହିପରି ମାନସିକତା ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ଔପନ୍ୟାସିକଙ୍କର "ଗଣ୍ଡଭୈରବ" ଉପନ୍ୟାସରେ। ଗଣ୍ଡ ଭୈରବ କହିଲେ ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷୀକୁ ବୁଝାଏ। ଯାହାର ଗୋଟିଏ ଶରୀର ଏବଂ ଦୁଇଟି ଭିନ୍ନ ଚିନ୍ତା ଧାରାର ମୁଣ୍ଡ। ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଓ ହରିପ୍ରିୟାଙ୍କ ପୁଅ ଚିତ୍ତକୁ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ଦୁହିଁଙ୍କର ଅଲଗା ଅଲଗା ଚିନ୍ତାଧାରା ଗଣ୍ଡଭୈରବ ପରି । ଏଠାରେ ଔପନ୍ୟାସିକ ପିତା ମାତାଙ୍କର ପୁଅକୁ ବଞ୍ଚାଇବା ନିମନ୍ତେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମନକୁ ଗଣ୍ଡଭୈରବ ସହ ତୁଳନା କରିଛନ୍ତି। ଏହି ପକ୍ଷୀର ଚିତ୍ର ହରିପ୍ରିୟା ନିଜ କାନ୍ଥରେ ଆଙ୍କିଛନ୍ତି।ଚିତ୍ରଟିକୁ ଦେଖି ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଭୟ କରି ଯାଇଛନ୍ତି। ଲେଖକଙ୍କ ଭାଷାରେ – "ହଠାତ୍ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଅଦ୍ଭୁତ ଶବ୍ଦ ଶୁଭିଲା। ଶବ୍ଦ ତ ନୁହେଁ ଠିକ୍ ଯେମିତି ପଦେ କଥା। ପକ୍ଷୀଟିଏ ଯେମିତି ହଠାତ୍ ବୋବେଇ ଦେଇ ରହିଯାଏ, ସେମିତି ସେ ସ୍ୱର ଶୁଭିଲା। ସେ ଚିହିଁକି ପଡ଼ିଲେ ଆତ୍ମସ୍ଥ ଅବସ୍ଥାରୁ + + + । ସେ ନିଷ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇଗଲେ ଏହି ଗଣ୍ଡଭୈରବ ପକ୍ଷୀଟି କ'ଣ କହିଦେଇଛି ଗୋଟିଏ ବିଚିତ୍ର ସ୍ୱରରେ ଓ କହିଦେଇ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଚିତ୍ର ପାଲଟି ଗଲା। ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଭାବରେ ଚାହିଁ ରହିଲେ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ କାନ୍ଥର ଚିତ୍ରକୁ।ଆଜି କାଲି ସେଇଟି ତାଙ୍କୁ ଯେମିତି ଜିଇଁଲା ଭଳି ଲାଗୁଛି ଓ ମାୟା ଦେଖାଉଛି।: ତୁ ନିଷ୍ଟେ କହିଛୁ। ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ପକ୍ଷୀଟିକୁ ଚାହିଁ ଜବାବ ଶୁଣାଇ କଲେ। : ତୋ ଛଡ଼ା ଆଉ କେହି ନୁହେଁ। : ମୋ କାନକୁ ମୁଁ ଅବିଶ୍ୱାସ କରିପାରିବି ନାହିଁ। : କହ କ'ଣ କହିଲୁ ? : ତା' ମନେ କ'ଣ କହ? : ତୋ ଭାବନା ମୁଁ କିଛି ବୁଝି ପାରି ନାହିଁ। : ସବୁ ସମଝି ପାରେ ମୁଁ। : ସବୁ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ସବୁ ପକ୍ଷୀଙ୍କ କଥା ବି ମୁଁ ବୁଝିପାରେ। - ତୁ କହିଛୁ, ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଆଖିରେ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଚାହିଁଲେ କାନ୍ଥର ସେ ଚିତ୍ର ରୂପକୁ, ଜୋର୍ ଦେଇ କହିଲେ, ତୁ କହିଛୁ – ମୁଁ ଗୋଟିଏ ମିଥ୍ୟାଚାରୀ ! ହଁ ତୁ କହିଛୁ। କହିଛୁ କହିଛୁ। ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଉଗ୍ର ଦେଖା ଯାଉଥିଲେ।" (ପଦ୍ମଜ ପାଳ ଉପନ୍ୟାସ ସମଗ୍ର (ତୃତୀୟ ଭାଗ), ପୃ – ୨୭୬-୭୭।)ଏହି ସବୁ ଭାବନା ତାଙ୍କ ପୁଅକୁ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ମନର ଏକ ଅସ୍ଥିରତା ମାତ୍ର।

"ପ୍ରତିସ୍ପର୍ଦ୍ଧା" ଉପନ୍ୟାସରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ଶିକ୍ଷକଟିଏ ତା'ର ଛାତ୍ର ପ୍ରତି କ'ଣ ଚିନ୍ତା କରେ ଓ ମାନସିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହା କ'ଣ ପ୍ରଭାବ ପକାଏ। ଏକ କଟା ଗଛର ଗଣ୍ଡି ଉପରେ ବସି ଶିକ୍ଷକ ପରମାନନ୍ଦ ତାଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ ଅନିର୍ବାଣର କେଇ ପଦ କଥା ମନ ଭିତରେ ଖାଲି ଦୋହୋରାଉ ଥିଲେ। ଲେଖକଙ୍କ ଭାଷାରେ – "ଅଧିକାର ପାଇଁ ସଂଘର୍ଷର ପଥ ମୁଁ ବାଛି ନେବି ସାର୍! ଏଥିଲାଗି ମନରେ ମୋର ଭୟ ନାହିଁ କି ଦ୍ୱନ୍ଦ ନାହିଁ। ପରମାନନ୍ଦ ଦାସ ସ୍ଥିର କଲେ "ଅନିର୍ବାଣ, ଏଣିକି ସବୁ ଅବସ୍ଥାରେ ତୁମ ପାଖରେ ମୁଁ। ତୁମ ସହ ସମାଗତ ମୁଁ!" ତୁମ ରୂପ ରଙ୍ଗର କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ମୁଁ। " ତୁମ ସଂଜ୍ଞାରେ ଜୀବନ କ'ଣ ? ପୃଥିବୀ କେମିତି ? ସମ୍ପର୍କ କ'ଣ! ମୂଲ୍ୟ କ'ଣ"?

ମଣିଷର ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଦିଗଟି ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର। ଅନେକ ସମୟରେ ଅଲଗା ଜାତିରେ ବିବାହ ଓ ପ୍ରେମ ନିନ୍ଦନୀୟ ହୋଇଥାଏ। କିନ୍ତୁ ପ୍ରେମିକ ପ୍ରେମିକା କିଛି ଖାତିର ନକରି ପ୍ରିୟ ମଣିଷ ସମ୍ପର୍କରେ ଅନେକ କଥା ଭାବୁଥାନ୍ତି। ତା' ଭିତରେ ଅନେକ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଥିଲେ ବି ତାହା ଆନନ୍ଦ ଦାୟକ ଅନୁଭବ ହୁଏ। ପଦ୍ମଜ ପାଳଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସରେ ଏପରି ମାନସିକ ଗ୍ରସ୍ତ ଚରିତ୍ର ଅଧିକ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। "ପଣ୍ଡୁ ରଙ୍ଗୀ ନିବାସ" ଉପନ୍ୟାସରେ ପଣ୍ଡୁ ସର୍ବଦା ମନ ଭିତରେ ରଙ୍ଗୀକୁ ଅନୁଭବ କରିଛି। ଲେଖକଙ୍କ ଭାଷାରେ – "ପଣ୍ଡୁଆ ବାରମ୍ବାର ଅନୁଭବ କରୁଥିଲା ରଙ୍ଗୀକୁ ସେ ଭୁଲି ପାରୁନାହିଁ। ପାରିବ ନାହିଁ ବୋଧେ। ମନେ ହେଉଛି ତା'ର ସେ ଯେମିତି ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ରଙ୍ଗୀକୁ ଚାହୁଁଛି। ଆଖି ତା'ର ସବୁ ଗଳିକନ୍ଦି ଦେଇ ଖୋଜୁଛି ତାକୁ। ତା' ପାଇଁ ମନ ଅସ୍ଥିର ଚଞ୍ଚଳ ହେଉଛି।ଥରେ ଥରେ ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି ହରିଜନ ସାହିକୁ ନ ଯିବା ପାଇଁ ସେ ଯୋଉ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଛି ତାକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେବ। ପୁଣି ଯିବ ସେ ହରିଜନ ସାହିକୁ। + + + ବସିଥିବା ସ୍ଥାନରୁ ଉଠି ଠିଆ ହୋଇ ଯାଇଛି।"(ପଣ୍ଡୁରଙ୍ଗୀ ନିବାସ, ପୃ – ୧୬।) "ଓୟେପୁଅମା" ଉପନ୍ୟାସରେ ସେହିପରି ନାଗା ଓ ସୋରି ପରସ୍ପର ମିଳିତ ହେବା ପାଇଁ ମନର ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦୁହିଁଙ୍କର ବଢ଼ି ଯାଇଛି। ସୋରିକୁ ଘରୁ ବାହାର କରି ଦେବାରୁ ସେ ଗାଁ ଛାଡୁଥିଲା ସତ ହେଲେ ନାଗା ସହିତ କରିଥିବା ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଗୁଡ଼ିକୁ ମନେ ପକାଇ ଖାଲି ଭାଳି ହେଉଥିଲା। ନାଗା ମଧ୍ୟ ସୋରିକୁ ମନ ଭିତରେ ପାଇବାକୁ ଘାଣ୍ଟି ହେଉଥିଲା।ଏହିପରି ଉଭୟଙ୍କ ଭିତରେ ବିଚ୍ଛେଦ ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ଭାବନା ଆନ୍ଦୋଳିତ ହେଉଥିଲା। "ଗଜପତି କପିଳେନ୍ଦ୍ର ଦେବ" ଉପନ୍ୟାସରେ ସେନାପତିଙ୍କ କନ୍ୟା ଶୋଭନ ଓ ନଅର ରକ୍ଷକଙ୍କ କନ୍ୟା ବୈଜୟନ୍ତ ଉଭୟ ଘନିଷ୍ଠ ବାନ୍ଧବୀ ଥିଲେ। ହେଲେ ଦୁଇ ଜଣ ଯାକ ସାରଙ୍ଗ ଗଡ଼ ସର୍ଦ୍ଦାରଙ୍କ ପୁତ୍ର ସୁଦର୍ଶନକୁ ମନ ପ୍ରାଣରେ ଭଲପାଇ ବସିଲେ ।ଉଭୟ ଜଣଙ୍କୁ ମନ ଦେଇ ବସିଛନ୍ତି ଜାଣି ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଦୂରତା ସୃଷ୍ଟି ହେଲା ଏବଂ ମନରେ ଅସ୍ଥିରତା ଆରମ୍ଭ ହେଲା। ଏପରି ମାନସିକ ଦୁଃସହ ଭିତରେ ସେ ଦୁହେଁ ମରଣାନ୍ତକ ଯନ୍ତ୍ରଣା ପାଇଲେ । ମନେ ମନେ ଚିନ୍ତା କଲେ ଦୁହେଁ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରି ସନ୍ୟାସୀ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଆଉ ସେଇଆ ମଧ୍ୟ ହେଲା। କପିଳ ଏବଂ ଶୋଭା ମଧ୍ୟ ପରସ୍ପରକୁ ଭଲ ପାଉଥିଲେ। ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ କପିଳରୁ କପିଳେନ୍ଦ୍ର ଦେବ ହୋଇ କଳିଙ୍ଗ ପାଇଁ ଯୁଦ୍ଧ କରି ଜୟ ଲାଭ ପରେ ଶୋଭା ଠାରୁ କିଛି ଦୂରତା ହୋଇ ଯିବାରୁ ଶୋଭା ମନେ ମନେ ଅଧିକ

ଚିନ୍ତାଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା। ଭାବିଲା କପିଳେନ୍ଦ୍ର ଦେବ ତାଙ୍କୁ ଠକିଛନ୍ତି ଏବଂ କିଛି ସମୟ ବାହାର କରି ତାକୁ ଦେଖିବାକୁ ଆସି ପାରିଲେ ନାହିଁ ବୋଲି ଭାବି ଅଭିମାନ କରିଛି। ଏହି ଅଭିମାନ ତା'ର ମୃତ୍ୟୁର କାରଣ ସାଜିଲା। ସେ ପାଣିକୁ ଡେଇଁ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କଲା। ଏହି କଥା କପିଳେନ୍ଦ୍ର ଦେବ ଜାଣିଲା ପରେ ସେ ମାନସିକ ସ୍ତରରେ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି।ସେତେବେଳେ ମନେ ମନେ ଭାବୁଛନ୍ତି ମୁଁ ତୁମ ପ୍ରତି ଅନ୍ୟାୟ କରିନି ଶୋଭା, ରାଜ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଟିକେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହି ଯାଇଥିଲି ।

ମଣିଷର ଯୌନ ଆକାଂକ୍ଷା ଏକ ସହଜାତ ପ୍ରବୃତ୍ତି। ରକ୍ଷଣଶୀଳତାର ଦ୍ୱାହି ଦେଇ ଏହାକୁ ଚାପି ଦିଆ ଯାଇ ପାରେନା। ମଣିଷର ଯୌନଗତ ଚିନ୍ତା ଅତି ଜଟିଳ। ଔପନ୍ୟାସିକ ପାଳଙ୍କ ଅନେକ ଉପନ୍ୟାସର ଚରିତ୍ର ଏହିପରି ଭବନରେ ଜର୍ଜରିତ। "ପାପ ପରି ନିଜର" ଉପନ୍ୟାସରେ ଝରଣାରେ ଗାଧୋଉଥିବା ତରୁଣୀମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ସୋମନାଥ ମନରେ ଯୌନ ଆକର୍ଷଣ ସୃଷ୍ଟି ହେଇଛି। ସୋମନାଥ ମନରେ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା – "ଓଦା ବସ୍ତ୍ର ତଳେ ଚାଲିଥିବା ଦେହର କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ। ସାବଲୀଳ ଓ ଉଚ୍ଚା–ନିଚା ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ। + + + ମୋର ସର୍ବାଙ୍ଗରେ ଶିହରଣ। ମୋତେ ଆୟତ୍ତ କର। ସୋମନାଥର ଆଖି ଧୀରେ ଧୀରେ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ହାତ ଦୁଇଟା ବୁଲିଗଲା ଗଛର ଶାଖା ଚାରିପଟେ।"

"ଆକ୍ରାନ୍ତ୩/୪" ଉପନ୍ୟାସରେ ଆଜି କାଲିର ସମାଜରେ କିପରି ଛାତ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନର ପ୍ରଭାବ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଉପରେ ପଡୁଛି ତା'ର ପ୍ରଭାବ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି। ଏହି ଉପନ୍ୟାସରେ ଅଧକ୍ଷ ଚିନ୍ତିତ ଓ ମନରେ ପ୍ରଶ୍ନ କି ସେ ଏଭଳି ଏକ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ କାହିଁକି ରହିଛନ୍ତି ଓ ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇଛନ୍ତି।ଅଧ୍ୟାପକମାନେ କ୍ଲାସ ନ କରି ଦରମା ଦାବି ପାଇଁ ସଂଗଠନ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଏହାକୁ ସରକାର ଆଖିବୁଜି ଆର୍ଥିକ ଅନଟନ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି। କେବଳ ଅଧକ୍ଷ ହିଁ ସମସ୍ତ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ଅଛନ୍ତି। ଏ ସବୁ ଚିନ୍ତା ଭିତରେ ଅଧକ୍ଷ ଗତି କରୁଛନ୍ତି। "ଆମ ସମୟର ଦୁଃଖ" ଉପନ୍ୟାସରେ ଶ୍ୟାମ ରାଜନୀତିକୁ ନେଇ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖି ଥିଲା। ରାଜନୀତିର କର୍ଦ୍ଦମାକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳକୁ ପଶିଲା ପରେ ସେ ଅନୁତାପ କରିଛି। ଏଠାରେ ଦେଖିଛି ଶାସକ ଓ ବିରୋଧି ଦଳ ଭିତରେ ଗୋପନରେ ଏକ ସଂଯୋଗ ରହିଛି। ସେବା ନାଁ ରେ ଲୁଣ୍ଠନ କରିଚାଲିଛନ୍ତି ସେମାନେ। ନିଜକୁ ସେ ଗାଳି ଦେଇଛି ଓ ଅନୁତାପ ମଧ୍ୟ କରିଛି। ଅନେକ ସମୟରେ ସାଧାରଣ ସାମାଜିକ ସମସ୍ୟାମାନ ମାନସିକ ଚାପର କାରଣ ହୋଇଥାଏ। ତେଣୁ ଏହି ଉପନ୍ୟାସରେ ମାନସିକ ଚାପରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଥିବା ମଣିଷର ଚିନ୍ତନକୁ ଔପନ୍ୟାସିକ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି।

ଜୀବନର ଅର୍ଥବୋଧ ଅନ୍ୱେଷଣ ଜନିତ ମାନସିକତାକୁ ନେଇ "ଯିବୁ କି ଥିବୁ" ଉପନ୍ୟାସର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଗଢ଼ା। ଶମ୍ଭୁ ଯେ କି ଈଶାର ସନ୍ଧାନରେ ଧାଇଁଛି ରାସ୍ତା, ନଈ, ପାହାଡ଼ ଅତିକ୍ରମ କରି । ଏହି ଗୋଟିଏ ପେଚା ତା'ର ମନକୁ କ୍ରିୟାଶୀଳ କରିଛି।ବାରମ୍ବାର ତା' ମନରେ ଦ୍ୱନ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି। ଏହି ପରି ଜୀବନର ଅର୍ଥ ଅନ୍ୱେଷଣ ବା ସ୍ଥିତିମୁଖୀ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଆଧୁନିକ ଜୀବନ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ପଡ଼ିଛି ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱଙ୍କୁ ବ୍ୟଥିତ କରି ପକାଇଛନ୍ତି।

ମନୋବିଜ୍ଞାନ କହେ ସତ୍ୟ କେବଳ ତାହା ନୁହେଁ, ଯାହାକୁ ଆମେ ବାହାରେ ଦେଖିଥାଉ ବରଂ ତା' ଠାରୁ ଅଧିକ ଓ ଚରମ ସତ୍ୟ ଅନ୍ତଃସ୍ଥଳରେ ରହିଥାଏ। କହିବାକୁ ଗଲେ ମଣିଷର ଅସଲ ରୂପକୁ ପରଖିବାକୁ ହେଲେ ତା'ର ଅନ୍ତରର ଭାବନାଟିକୁ ଜାଣିବାକୁ ପଡ଼େ।ଯେଉଁ ଔପନ୍ୟାସିକ ଚରିତ୍ରର ମନରେ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା କ୍ରିୟା କଳାପକୁ ଅଧିକ ସ୍ୱଷ୍ଟ ଭାବରେ ଚିତ୍ରିତ କରିପାରେ ସେହି ଚରିତ୍ରକୁ ପାଠକ ଚିହ୍ନିବା ସେତିକି ସହଜବୋଧ ହୋଇପାରେ। ଅନେକାଂଶରେ ମନୋଜଗତର ରହସ୍ୟକୁ ପଦ୍ମଜ ପାଳ ଉଦ୍ଘାଟନ କରିଛନ୍ତି ଅନେକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ମାଧ୍ୟମରେ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ :

୧. କର, ବାଉରୀ ବନ୍ଧୁ। *ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସ. ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, ବିନୋଦବିହାରୀ, କଟକ, ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୧୮।*

୨. ପାଳ, ପଦ୍ମଜ। *ନିଜକୁ ଖୋଜିବା ବେଳେ (ଗଳ୍ପ). ପକ୍ଷୀଘର ପ୍ରକାଶନୀ, ୩୨, ମଧୁସୂଦନ ନଗର, ଭୁବନେଶ୍ୱର–୦୧, ପଦ୍ମଜ ପାଳଙ୍କ ୭୮ତମ ଜନ୍ମ ଉତ୍ସବ ଅବସରରେ, ୨୦୨୪।*

୩. ପାଳ, ପଦ୍ମଜ। *ଉପନ୍ୟାସ ସମଗ୍ର. ପ୍ରଥମ ଭାଗ, ପଶ୍ଚିମା ପବ୍ଲିକେଶନ୍, ୧୮୨, ନୟାପଲ୍ଲୀ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ୨୦୧୮।*

୪. ପାଳ, ପଦ୍ମଜ। *ଉପନ୍ୟାସ ସମଗ୍ର. ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ, ପଶ୍ଚିମା ପବ୍ଲିକେଶନ୍, ୧୮୨, ନୟାପଲ୍ଲୀ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ୨୦୨୦।*

୫. ପାଳ, ପଦ୍ମଜ। *ଉପନ୍ୟାସ ସମଗ୍ର. ତୃତୀୟ ଭାଗ, ପଶ୍ଚିମା ପବ୍ଲିକେଶନ୍, ୧୮୨, ନୟାପଲ୍ଲୀ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ୨୦୨୧।*

୬. ପାଳ, ପଦ୍ମଜ। *ଉପନ୍ୟାସ ସମଗ୍ର. ଚତୁର୍ଥ ଭାଗ, ପଶ୍ଚିମା ପବ୍ଲିକେଶନ୍, ୧୮୨, ନୟାପଲ୍ଲୀ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ୨୦୨୩।*

୭. ପାଳ, ପଦ୍ମଜ। *ନବକୋଟି କର୍ଣ୍ଣାଟ କଳବର୍ଗେଶ୍ୱର ଗଜପତି କପିଳେନ୍ଦ୍ରଦେବ. ପକ୍ଷୀଘର ପ୍ରକାଶନୀ, ୩୨, ମଧୁସୂଦନ ନଗର, ଭୁବନେଶ୍ୱର–୦୧, ୨୦୨୫।*

BINDU BIMARSHA...

FIELD	DETAILS	PLAGIARISM QR
FUNDING STATEMENT	This research received no external funding	
CONFLICT OF INTEREST	No	
PLAGIARISM TEST	Yes (Drillbit)	
SIMILARITY INDEX	0 %	
ETHICAL APPROVAL	Not applicable	
CITE:	Nayak, Arati. "Odia Manastattvika Upanyasa O Padmaja Pal." *Bindu Bimarsha*, vol. 2, no. 2, Apr. 2026, pp. 31–34. Crossref, https://doi.org/10.64647/bb.vol.2.issue.2.2026.6.	